

Magyar Helsinki Bizottság

Jelentés a Magyar Helsinki Bizottság 2016. május 3-i látogatásáról a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal Nyírbátori Menekültügyi Őrzött Befogadó Központjában

A Magyar Helsinki Bizottság (továbbiakban: Bizottság) és a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal (továbbiakban: Hivatal) között fennálló együttműködési megállapodás alapján 2016. május 3-án a Bizottság felkereste a Hivatal Nyírbátori Menekültügyi Őrzött Befogadó Központját (MŐBEK). A látogatáson a Bizottság részéről Bakonyi Anikó, Gruša Matevžič, Sávai Rita és dr. Somogyvári Zoltán munkatársak vettek részt.

A látogatás célja a Nyírbátori MŐBEK megtekintése és működésének emberi jogi szempontú megfigyelése volt. Az együttműködési megállapodás értelmében a Bizottság megfigyelői felmérték az elhelyezésre szolgáló épületek fizikai állapotát, továbbá számos menedékkérővel folytatott személyes beszélgetés keretében információkat gyűjtöttek a bánásmódról, az elhelyezési körülményekről, a kérelmezők jogainak biztosításáról, az egészségügyi ellátásról, illetve a MŐBEK lakói és a létesítmény dolgozói közötti kapcsolatáról.

1. Általános megállapítások

A Bizottság látogatásának napján 27 menedékkérőt tartottak őrizetben. A MŐBEK teljes kapacitása 105 fő, de az őrizeteseik jelentős részét április 20-án áthelyezték az újonnan megnyílt Kiskunhalasi Menekültügyi Őrzött Befogadó Központba.

A Nyírbátori MŐBEK telephelyezettője, Szvára Nikoletta együttműködésével segítette a Bizottság megfigyelőinek munkáját, amit ezúton is köszönünk.

2. Fizikai körülmények

A szobák fizikai körülményei változóak, egyes szobákban a Bizottság nem tapasztalt problémát, másutt piszkosnak tűnt az ágynemű, és a menedékkérők is panaszkodtak arra, hogy az ágyneműt ritkán cserélik. Az ablakok nem minden szobában záródtak jól. A fürdőszoba és a WC állapota szintén aggodalomra ad okot, ugyanis a zuhanyzóban nem volt függöny, és számos zuhanyról hiányzott a zuhanyfej. A vizesblokk rendetlennek és piszkosnak tűnt. A Bizottság látogatásakor éppen nagytakarítás zajlott a folyosókon, de az nem volt világos, hogy ez kiterjedt-e a vizesblokkokra is.

- Javasoljuk, hogy a Hivatal fordítson nagyobb gondot a vizesblokkok tisztaságára és a gyakori ágyneműcserére.

A menedékkérőknek egy mosógép áll rendelkezésére. A mosógép egy alagsori helyiségben található, ami szintén rendetlen és piszkos volt a Bizottság látogatásakor. Ugyanakkor, a Hivatal műanyag, kinyitható szárítókat biztosított a menedékkérőknek a ruhaszárításra, ami üdvözlendő gyakorlat.

- Javasoljuk, hogy a Nyírbátori Őrzött Befogadó Központ ruhaszárítással kapcsolatos pozitív gyakorlatát a többi őrzött befogadó központ is kövesse.

A MŐBEK-hez közel a rendőrség egy lőteret üzemeltet, ahol a megfigyelők látogatása idején is számtalan lövés dördült el. A MŐBEK-ben fogvatartott menedékkérők jelentős része háborús övezetből érkezik. Ez a rendszeres zaj a fogvatartással együtt tovább traumatizálja az egyébként is sokszor rossz pszichés állapotban lévő kérelmezőket, azzal, hogy felidézi a háború borzalmait. A szakirodalom egybehangzó álláspontja szerint a poszttraumás tünetektől szenvedő személyeknél minden, a traumára emlékeztető inger a tünetek súlyosbodását idézheti elő.

- Javasoljuk, hogy a Hivatal a mindent tegyen meg annak érdekében, hogy a menedékkérők ne legyenek kitéve ennek a traumának, valamint javasoljuk, hogy a rendőrség hagyjon fel a lőtér használatával a MŐBEK közelében, és olyan területen gyakorolja a lövészetet, ahol a lövéseket menedékkérők nem hallhatják.

3. Bánásmód

Több menedékkérő egymástól függetlenül panaszkodott arra, hogy a fegyveres biztonsági őrök durván beszélnek velük, és udvarias kérésre sem adnak nekik tüzet. Egy menedékkérő arra is panaszkodott, hogy egy fegyveres biztonsági őr (jelvény száma: 03836) azt mondta neki, hogy az apja terrorista („Your father is a terrorist.”).

- Javasoljuk, hogy a fegyveres biztonsági őrök vegyenek részt rendszeres interkulturális, valamint

empátianövelő képzésen. Fontosnak tartjuk, hogy a fegyveres biztonsági őrök szakmai felügyeletéért felelős rendőrök, illetve a BÁH helyi alkalmazottai is tegyék egyértelművé a fegyveres biztonsági őrök számára, hogy a fogvatartottak jelenlétében a megalázó és trágár beszéd nem elfogadható, legyen az bármilyen nyelven.

4. Szociális segítségnyújtás, egészségügyi ellátás, higiénia és ruházat

A telephelyvezető tájékoztatása szerint összesen 10 szociális munkást alkalmaznak. A látogatáskor az alacsony fogvatartotti létszámra való tekintettel csak 5 szociális munkás dolgozott váltásban. Több menedékkérő egymástól függetlenül arra panaszkodott, hogy nem minden szociális munkással tudnak kommunikálni, ugyanis nem mindenki tud angolul, és nem mindenki segítőkész. Egy menedékkérő azt is említette, hogy a szociális munkás a kérésére azt felelte: „Ez itt az én országom, menj haza!” („This is my country, go back to your country!”)

- Javasoljuk, hogy a Hivatal angolul tudó, segítőkész és mindenfajta idegenellenes attitűdtől mentes szociális munkásokat alkalmazzon annak érdekében, hogy a menedékkérők részére biztosítva legyen a megfelelő szociális segítségnyújtás.

Ugyanakkor a Helsinki Bizottság üdvözli, hogy a menedékkérőknek rendelkezésére áll egy kis könyvtár, ahonnan igény esetén tudnak könyvet kölcsönözni, valamint azt is, hogy kéthetente van magyaróra, amit az egyik szociális munkás tart

A Nyírbátori MŐBEK-ben napi 24 órás nővéri szolgálat és hétköznaponként napi egy órás orvosi szolgálat biztosítja a menedékkérők egészségügyi ellátását. Az orvosi szolgálat esetenként hosszabb is lehet a hétköznaponkénti napi egy óránál, ha az újonnan fogvatartott menedékkérők befogadásához több időre van szükség. Ugyanakkor többen panaszkodtak arra, hogy több – akár négy – napot is kell várni az orvosi ellátásra. A menedékkérők közül többen rossz pszichés állapotban voltak, amit a Helsinki Bizottság munkatársai jeleztek a Cordelia Alapítvány pszichiáterének, aki kéthetente látogat az intézménybe.

5. Internet- és telefonhasználat, szabadidős tevékenységek

A fogvatartott menedékkérők egy televízió nézhetnek műsorokat, és két számítógép áll a rendelkezésükre. A menedékkérők elmondták, hogy a TV-hez tartozó távirányító több napja nem működik, így ezt az egy TV-t sem tudják megfelelően használni.

- Kérjük szíves tájékoztatásukat, hogy a távirányító javítása/cseréje megtörtént-e.

A menedékkérők elmondták, hogy mindössze két számítógép áll rendelkezésükre, de ezeken sincs Skype, aminek a segítségével a családjukkal beszélni tudnának, illetve olyan kicsi a sávszélesség és olyan régiek a gépek, hogy minden csak nagyon lassan működik. Mindez a látogatáskor tapasztalt alacsony létszámnál is jelentős problémát okozott, ami igazi feszültséggé, konfliktussá fejlődhet, amennyiben még több embernek kell osztoznia ezeken a szűkös kapacitásokon.

- Javasoljuk, hogy annak érdekében, hogy minden menedékkérő kommunikálni tudjon a családjával a Hivatal biztosítson több számítógépet szélesebb sávú internet kapcsolattal, valamint tegye elérhetővé a Skype szolgáltatást, mikrofon és fülhallgató biztosításával együtt.

A Nyírbátori MŐBEK sajátossága, hogy a menedékkérők reggeltől estig az udvaron tartózkodhatnak, ahol egy pingpongasztalt is használhatnak. Azoknak a menedékkérőknek azonban, akik – például fizikai állapotuk miatt – nem tudnak, vagy nem szeretnék aktív sportot űzni, szükséges, hogy más szabadidős tevékenységet is szervezzenek a szociális munkások.

6. Étkezés

A MŐBEK étkezési rendje szerint a menedékkérőknek reggel 7-kor adnak reggelit, 12-kor ebédet, és délután 5-kor vacsorát, amelyet nem vihetnek fel a szobájukba.

A menedékkérők közül sokan egymástól függetlenül panaszkodtak arra, hogy a vacsora túl korán van, és ez azt eredményezi, hogy sokan éhesen töltik az estét. Álláspontunk szerint a vacsora és a másnapi reggeli ideje között húzódó 14 óra szünet rendkívül aggályos több szempontból is. Egyrészt nem minden menedékkérő tudja kiegészíteni az étkezését a bolti vásárlással, ezért azok a menedékkérők, akiknek nincsen pénze arra, hogy vásároljanak olyan ételt, amit a vacsorával ellentétben fel is vihetnek a szobájukba, éhesen töltik az estéjüket és éjszakájukat. A menedékkérők éhezése pedig további feszültségekhez vezethet egy eleve feszültséggel teli helyzetben. A 29/2013-as BM rendelet 9. § (2) bekezdése szerint:

9. § (2) Az elismerését kérő részére naponta legalább 10 900 joule energiatartalmú élelmet kell biztosítani. Az

*élelmezésnél az elismerését kérő egészségi állapotát, **korát**, és vallásának étkezési előírásait figyelembe kell venni. Terhes és kisgyermekes anyának, valamint kiskorúnak naponta tejterméket és gyümölcsöt, illetve – ha az egészségügyi okból indokolt – ezekkel egyenértékű más élelmiszert kell biztosítani.*

Álláspontunk szerint a Hivatal azzal, hogy a felnőtt menedékkérők részére délután 5-kor, a lefekvés előtt több mint öt órával, valamint a másnapi reggeli előtt 14 órával korábban ad vacsorát – mely egy kisgyermek esetében, aki este 19.00-20.00 óra körül fekszik le, nem lenne jogsértő – nem veszi figyelembe a menedékkérők életkorát, és ezzel jogsértést követ el.

- Javasoljuk, hogy a Hivatal gondoskodjon arról, hogy a vacsora időpontja este 18.00-19.00 óra körül legyen, továbbá, hogy a fogvatartottak felvihessék azt a szobájukba és ott később is elfogyaszthassák. Javasoljuk továbbá, hogy az étkezések időbeosztását közelítsék a fogvatartás napi rutinjához, valamint – különösen a nyári időszámítás idején – a napos órákhoz. A Bizottság sokéves tapasztalata alapján nagyban hozzájárulhat a feszültség csökkentéséhez, ha a fogvatartottakat nem ébresztik fel kora reggel feleslegesen (hiszen nincs semmilyen kötelező teendőjük és a szabadidős tevékenységek köre is nagyon korlátozott). Megfontolandó lehet így a reggeli eltolása 8.00-8.30-ra, továbbá az ebéd némileg későbbre tolása is (például 13.00-ra), ami jobban tükrözi a világ nagy részén bevett étkezési időket, továbbá azt is biztosítja, hogy ne növekedjen az étkezéseket lebonyolító személyzet munkaideje a vacsora későbbre tolásával sem.

Budapest, 2016. június 2.